

Grönvit oas med 90 år i Bajens tjänst

I september 2005 är det 90 år sedan Hammarby idrottsplats, eller Kanalplan som den ofta kommit att heta i folkmun, invigdes.

I snart ett sekel har Hammarby IF kunnat bedriva idrott mitt i sitt geografiska och historiska kärnland på östra Södermalm.

På ett föreningsmöte den 15 juli 1908 tillstades en kommitté med uppdrag att föreslå en lämplig tomt för en idrottsplats. Initiativet kom från John Magnusson, under åren 1904-17 i tre olika perioder föreningens ordförande.

Magnusson tycks sedan också ha lett idrottsplatskommitténs arbete. Den 22 oktober samma år kallades på kommitténs initiativ åter till möte. Man ville få föreningens godkännande att hos Stockholms stads drätselnämnd föreslå att en yta av cirka 100×170 m i kvarteret Blecktornet skulle upplåtas till idrottsplats.

Kostnaden beräknades till 15 000 kronor.

En summa som kommittén ansåg borde kunna anskaffas dels genom bidrag från intresserade personer samt resten genom lån. Efter en viss diskussion, under vilken flera talare yttrade "farhågor för företaget", beslöts enhälligt att anta förslaget. Kontraktet med drätselnämnden är daterat den 25 maj 1909 och därefter kunde färdigställandet av idrottsplatsen sätta igång. John Magnusson är sedan den som rapporterar på föreningens möten om hur bygget framskred.

Invigning med kunglig glans

Invigningen av Hammarby IP skedde söndagen den 12 september 1915 och förrättades av dåvarande kronprins Gustaf Adolf och dennes maka kronprinsessan Margareta. Defilerings av Söders idrottsföreningar och folkskolebarn samt fotbollsmatch mellan Hammarby IF och Johanneshovs IF stod på programmet; hemmalaget vann med 2-0.

Men då hade man troligen redan hunnit

spela några seriematcher i Östsvenska serien på den nya arenan. Klara SK:s match mot IK City den 1 augusti ägde rum på vad som kallades "Hammarbybanan", förmodligen är det Hammarby IP som avses. Ett par veckor senare, mitt under pågående seriespel, övertogs Klara SK:s plats i serien av Hammarby IF.

Idrottsplatsen låg i vad som då var stadens utkant, men ändå innanför tullarna. Inom dessa fanns sedan tidigare endast två gräsplaner att tillgå, båda dessutom på Östermalm. I hela stockholmsregionen fanns sedan ytterligare endast tre gräsplaner. Man måste ta i beaktande att detta var i idrottens barndom, en tid då dess ställning var såväl omdiskuterad som ifrågasatt och inte alls så självklar som den är i dagens samhälle. Att Hammarby IF fått en egen gräsplan till förfogande var också en avgörande faktor för att fotbollen etablerades inom föreningen då Klara SK gick upp i Hammarby.

Huvudsäte för föreningen

Bandyn däremot fanns redan på föreningens program — i organiserad form sedan 1905 — och bandymatcher förlades tidigt till den nya idrottsplatsen. Till säsongen 1926/27 iordningställdes också en hockeyrink, och seriematcher i ishockey spelades där in på 1950-talet, innan verksamheten tog steget över Skanstullsbron och det nybyggda Johanneshovs isstadion. Både bandyn och ishockeyn spelade dock många matcher på andra arenor. Bandy spelades på olika sjöisbanor och på Stockholms stadion. Ishockey spelade i Lindarängens islada och på Stockholms stadion.

Ishockey i kompakt vintermörker. Seriematch mot IK Göta den 10 januari 1950. Bamsingarna vann matchen med 2-1. I bakgrunden ljusen från Hammarby industriområde.
FOTO: PRESSENS BILD

Hammarby IP, belägen på gränsen mellan stenstad och vatten. Ovanför idrottsplatsen ses myllret av Söders alla gator. Som mest bodde på 1940-talet över 145 000 personer på Södermalm; ett gigantiskt upptagningsområde inom gångavstånd från idrottsplatsen.

FOTO: JAN JOHANNISSON

Klubhuset stod färdigt 1928 och sedan dess har föreningen också administrativt haft sitt huvudsäte på idrottsplatsen. Än idag hålls en stor del av föreningens möten här och under alla år har lokalerna använts för middagar och fester.

Vid sidan av de egna tävlings- och träningsaktiviteterna har det bedrivits två för föreningen viktiga verksamheter på idrottsplatsen. Dessa var dels den under mellankrigstiden den mycket populära skridskobanan och från slutet av 1940-talet speedway. Inte minst skridskobanan gjorde att många söderbor, kanske framför allt barn och ungdomar, fick en direkt anknytning till föreningens verksamhet vilket i hög grad bidrog till att stärka förankringen hos befolkningen på östra Söder.

Exakt när fotbollen lämnade Söder och slutgiltigt tog steget utanför tullarna till Johanneshovs IP är inte klarlagt. Säsongen 1946/47 spelades dock matcher på båda arenorna. Säsongen därpå (den famösa i division IV) spelades samtliga på Johanneshovs IP. Möjligen kan någon enstaka match sedan ha spelats på Hammarby IP. Dock utgjorde aldrig anläggningen någon egentlig matcharena och viktiga matcher flyttades tidigt till Stockholms stadion och

senare Råsunda. Det var först i och med Söderstadions tillkomst 1966 som den södra halvan av Stockholm fick en riktig stadionanläggning för fotboll.

Ungefär samtidigt som herrfotbollen lämnade idrottsplatsen för sina elitmatcher drog i stället således motorsporten in. Anläggningen uppläts mot ersättning till Stockholms motorsällskap, vilket gav ett välbehövligt ekonomiskt tillskott till Hammarby IF. I samband med detta ökades också läktarkapaciteten avsevärt. Klagomålen från de kringboende om den störande ljudnivån kom omedelbart, men motorcyklarna blev kvar till slutet av 1960-talet innan det var dags för utflyttning till Gubbängens IP — idag hemmaarena för Bajen Speedway. För en äldre generation söderbor är kopplingen mellan Hammarby och speedway därför inte helt främmande.

Konstgräs ersatte naturgräs

Samma år som speedwayen försvann ut till förorten togs damfotbollen upp som sektion i Hammarby och då kunde istället denna snabbt etablera Hammarby IP som sin hemvist, såväl för matcher som för träning. Det övervägande antalet hemmamatcher i högsta serien har spelats på idrottsplatsen.

För ett antal yngre generationer hammarby-supportrar är det damfotbollen som man i första hand förknippar med Hammarby IP.

Den senaste stora förändringen kom 2001 då konstgräs ersatte det naturgräs som 85 år tidigare hade haft en så avgörande betydelse för föreningens framtida utveckling. En sann fotbollsälskare sörjer självklart naturgräset, men i ett slag kunde nyttjandet av fotbollsplanen för breddverksamhet mångfaldigas. Elitverksamheten i form av det allsvenska damlaget i allsvenskan och Hammarby TFF i division II finns dock kvar och till säsongen 2005 har arenan anpassats något för elitfotboll, bl.a. med ökad läktarkapacitet.

Tillkomsten av idrottsplatsen är en av de allra viktigaste milstolparna i föreningens historia. Det går nog inte att överskatta vikten av vad tillgången till en egen idrottsplats inom tullarna innebar för att det just blev Hammarby IF som, i myllret av stadsdelsklubbar i det tidiga 1900-talets Stockholm, under efterkrigstiden kunde ta steget och slutgiltigt utmana de tidigt stora tvillingklubbarna om stockholmarnas sympatier om stadens mest populära förening.

ANDERS KUICK